

5775 Sjawoe'ot

Torah from Around the World

Rabbi Nechoenja, de zoon van HaKana, zegt: Ieder die het juk van Wijsheid op zich neemt, zal geen last hebben van politieke onderdrukking en van dagelijkse zorgen. Maar ieder die het juk van Wijsheid afwerpt, zal last hebben van politieke onderdrukking en van dagelijkse zorgen.

[Pirke Awot V:5. Uit: Spreuken over de Fundamenten, uitgave Amphora Books]

Sjabbat 24 mei 2015 / 6 siewan 5775, Sjawoe'ot
Gelezen wordt het boek Ruth

Tanach blz. 1561 - 1567

Commentaar: rabbijn Tamarah Benima

Merites

Sjawoe'ot, dat dit jaar begint op zaterdagavond 23 mei, is een van de belangrijkste joodse feesten. We vieren dan dat de Eeuwige de Tora heeft gegeven en steeds weer geeft aan het joodse volk. De tussenpersoon daarbij is Mosjé. Dat geven van de Tora heeft een speciale naam: *Matan Tora*. Het feest komt vijftig dagen na de Uittocht uit Egypte. We werden vrij van slavernij, en kregen tegelijkertijd de mogelijkheid om ons leven vorm te geven. Bij Sinäï werden de richtlijnen gegeven voor dat vorm geven op een joodse manier. Omdat Ruth, de Moabitische, de afgoderij afzwoer en de Eeuwige en Zijn mitswot omarmde, wordt het verhaal over haar, zoals het is opgetekend in het Boek Ruth, op Sjawoe'ot gelezen.

Het boek begint met te vertellen over de hongersnood die in Erets Jisraeel woedt. Elimelech, een van de notabelen, besluit met zijn echtgenote Naomi en zoons Machlon en Chiljon te vertrekken naar Moaw.

Dit is het land van koning Balak, die ooit profeet Bil'am inhuurde om het joodse volk te vervloeken. (Wat niet lukte, omdat de Eeuwige slechts zegenspreuken over het joodse volk liet uitspreken). Dit is het land van koning Eglon, die ten strijde trok, samen met Ammon en Amalek, tegen de Bné Jisrael. Hij werd gedood door Ehoed. Moav zelf is een van de twee nakomelingen van Lot, die werden verwekt door een incestueuze relatie met zijn dochters (vreemd genoeg, op hun initiatief). De Moabieten, de Ammonieten en de Amalekieten zijn verboden als huwelijkspartners voor de Bné Jisrael. Daarom is het zo bijzonder dat Ruth toch de echtgenote wordt van een van de zonen van Naomi en Elimelech. En, dat zij wordt geaccepteerd in het joodse volk. En niet alleen dat: zij wordt de bet-overgrootmoeder van koning David, en dus, uiteindelijk de voormoeder van de masjiach (messias).

In de Midrasj, de uitleggende literatuur van Tora, wordt gezegd dat Ruth een dochter is van koning Eglon. Net als Orpa, die haar zuster zou zijn en met de andere zoon van Naomi en Elimelech is getrouwd. Nadat zowel Elimelech en de beide zonen zijn gestorven, keert Naomi terug naar Beth Lechem, behorend tot het grondgebied van de stam Juda. Orpa besluit niet met haar mee te gaan. Ruth stelt alles in het werk om haar schoonmoeder ervan te overtuigen haar mee te nemen. De beroemde woorden: „Waarheen jij gaat zal ik gaan en waar jij vernacht zal ik vernachten, jouw gemeente is mijn gemeente, en jouw God is mijn God! – waar jij sterft zal ik sterven en dáár wil ik begraven worden; zó moge de Eeuwige mij doen en zó doorgaan, want alleen de dood zal scheiding maken tussen mij en jou!” (Naardense Bijbel).

Ruth is dé belichaming van loyaliteit, betrokkenheid, zorg, dienstvaardigheid, bescheidenheid. Ze laat de oude weduwe niet in de steek, gaat met haar naar een vreemd land, waarvan ze moet weten dat het haar en haar volk vijandig gezind is. Maar ze wint door haar karakter en haar goede daden. In de rabbijnse traditie is de boodschap van het boek Ruth dat *gemiloet chassadiem* – daden die voortkomen uit *chesed* (liefde) van cruciaal belang zijn voor individu, gemeenschap, wereld. De waarde van *gemiloet chassadiem* wordt trouwens ook afgeleid uit het gedrag van Boaz, het familielid van Naomi, met wie Ruth uiteindelijk trouwt en een kind krijgt, Obed. Al hebben de rabbijnen ook kritiek op Boaz, omdat hij Ruth drie maanden lang graan laat rapen, zodat de beide vrouwen een bestaansminimum hebben, terwijl hij ook meteen met „vette koeien” naar Naomi had kunnen gaan, om haar te helpen.

Maar de meeste kritiek hebben de rabbijnen op Elimelech. In de midrasj twijfelen zij aan de ernst van de hongersnood. Die was maar relatief. In plaats van dat er 42 eenheden graan van het veld kwamen, waren het er maar 41. Elimelech was rijk. Hij kon deze ‘hongersnood’ beslist uitzingen. Maar uit angst dat armoedzaaiers die *wel* last hadden van de hongersnood aan zijn deur zouden kloppen voor hulp, vertrok hij. Naar de vijandige burenen. De Eeuwige straft hem door hem te laten sterven. Wat had Elimelech moeten doen? Als notabele had hij de armen moeten steunen. Hij had liefdadigheid moeten betrachten. Hij had leiding moeten geven aan de stad en zijn bevolking, zodat zij de barre tijd (ook al was die dan niet zo heel verschrikkelijk) het hoofd zouden kunnen bieden. Maar hij smeerde hem. (Als Republikein komt bij mij de associatie met het koningshuis in oorlogstijd boven).

Er wordt ook wel naar het boek Ruth verwezen om het probleem van de vluchtelingen aan te kaarten. Hoe en waar moeten die worden opgevangen? Vijftig miljoen vluchtelingen en ontheemden zijn er op dit moment in de wereld. Hun aantal tart elk voorstellingsvermogen. Hun lot tart ook elk voorstellingsvermogen. Maar als men wil nadenken over hoe om te gaan met vluchtelingen zijn er betere boeken dan Ruth. Want Elimelech en Naomi zijn *niet* te vergelijken met het overgrote deel van de vluchtelingen nu. De enigen met wie je ze zou kunnen vergelijken zijn degenen die grote sommen betalen aan mensensmokkelaars; mensen dus die ‘rijk’ zijn in vergelijking met de arme sloebers die alles ontberen en niets hebben om een beter lot mee te kopen.

Als we willen weten hoe om te gaan met vluchtelingen, kunnen we beter onze toevlucht nemen tot de verhalen over de omzwervingen van het joodse volk na de Uittocht, en hoe het soms met water, brood en onderdak werd onthaald, maar vaak ook met geweld werd bestookt of buiten de landsgrenzen werd gehouden – zonder mogelijkheid tot doortocht. Moaw was een van die gewelddadige volkeren die het joodse volk op zijn tocht tegenkwam. Ruth maakte zich los van dat volk en werd een van de belangrijkste vrouwen in de joodse geschiedenis en van het volk op basis van haar merites. Ook daaruit kunnen we een boodschap halen: dat elk mens kan kiezen voor het goede, welke achtergrond je ook hebt, en dat ieder mens beoordeeld moet worden op zijn of haar daden, welke achtergrond zij dan ook hebben.

Moge u veel leren tijdens Sjawoe’ot.

Chag sameach!